

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Система освіти в інформаційному суспільстві покликана вирішувати принципово нову глобальну проблему, пов'язану з підготовкою особистості до життєдіяльності в абсолютно нових для неї умовах інформаційного світу. Для вирішення цього завдання в освіті необхідний педагог, що володіє цілісною інформаційною культурою, реалізовує навчання, розвиток і виховання нових членів інформаційного суспільства. У статті визначено сутнісне уявлення про інформаційну культуру педагога, прослідковано генезис понять “інформаційна культура особистості”, “культура педагога” загалом і виділено основні підходи до цієї категорії філософії освіти. На підставі узагальнення всіх розглянутих підходів в інтерпретації різними авторами поняття “інформаційна культура” виокремлено основні суперечності. Сутність категорії “інформаційна культура педагога” розглянуто з гуманітарно-технологічних позицій, виділено два аспекти інформаційної культури педагога – загальнокультурний і професійний, подано авторське трактування цього поняття.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційне суспільство, інформаційна грамотність, культура педагога, майбутній учитель технологій.

Інформаційна культура є невід'ємною частиною загальної культури людини, необхідною умовою існування і розвитку особистості в інформаційному суспільстві, і її необхідно розглядати як цілісну готовність людини до освоєння нового способу життя на інформаційній основі, що передбачає побудову власної інформаційної картини світу, визначення особистістю свого ставлення до об'єктів і явищ швидкозмінного інформаційного середовища, формування світогляду про глобальний інформаційний простір та інформаційні взаємодії в ньому, можливості його пізнання і перетворення людиною.

Для визначення інформаційної культури педагога необхідно розглянути її прояв у культурі педагога загалом.

Інформаційну культуру педагога необхідно розглядати в двох аспектах: загальнокультурному – в контексті зв'язку із загальнокультурною діяльністю людини в інформаційному суспільстві (володіння базовими елементами життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві; цілісне орієнтування в інформаційному просторі); і професійному (власне педагогічному – прояв інформаційної культури в самосвідомості педагога і системі його професійних якостей; специфіці педагогічної діяльності; процесі вирішення освітніх завдань).

Для того щоб визначити сутнісне уявлення про інформаційну культуру педагога, прослідкуємо генезис понять “інформаційна культура особистості”, “культура педагога” загалом і виділимо основні підходи до цієї категорії філософії освіти.

Вже на найбільш ранніх етапах розвитку суспільства виникають такі механізми інформаційної взаємодії, як мова, писемність, абстрактна й образна символіка, а згодом – мораль, право тощо. Створена людиною інформація втілювалася в побут, культуру, мистецтво, науку, релігію і за допомогою засобів спілкування передавалася з покоління в покоління. В катастрофах і війнах гинули народи, держави, цивілізації, проте інформація зберігалася у формі культурної, соціальної, наукової і технологічної спадщини, а також у генетичній формі завдяки нащадкам. “Цей “закон збереження” інформації сприяв її накопиченню і безперервному зростанню. Це і створювало передумови для виникнення інформаційної культури, за допомогою якої кожне покоління активно бере участь у створенні соціокультурної реальності, в оволодінні всіма тими багатствами, які виробило людство” [33, с. 38].

Інформаційну культуру слід розглядати як один з найважливіших аспектів культурної діяльності взагалі. Так само, як і загальна культура, вона нерозривно пов'язана

з соціальною природою людини. А. П. Суханов вважає, що, по-перше, інформаційна культура сприяє процесу пізнання й опредмечування культуротворчої діяльності людини; по-друге, вона бере активну участь в освоєнні людиною культурної реальності та оволодінні всіма тими багатствами, які виробило людство; по-третє, інформаційна культура виступає як сама реальність, цінність і атрибут безпосереднього культурного буття, необхідна умова, що пов'язує особу із суспільством.

Загалом інформаційну культуру можна охарактеризувати як основу загальнолюдської культури, оскільки вона регулює будь-які інформаційні взаємодії (наприклад, у сфері комунікативної культури, культури інформаційного пошуку, загальнонавчальній, пізнавальній діяльності загалом тощо).

Інформаційна діяльність розуміється нами як процес, в ході якого особистість перетворює і пізнає інформаційне середовище, постаючи діяльним суб'єктом, а освоювані об'єкти, процеси, явища інформаційного середовища роблячи об'єктом своєї діяльності, водночас найповніше, творчо реалізовує свої здібності, потреби і прагнення як на користь власного розвитку, так і з користю для оточення і суспільства загалом.

Згідно з теорією метаінформації, розробленою Ю. А. Шрейдером [37], термін "метаінформація" вживається для позначення інформації про інформацію, а ще точніше, про спосіб кодування інформації; розуміння будь-якої інформації неможливе без володіння метаінформацією. У свою чергу, метазнання є знаннями про знання, і на основі сучасних поглядів на роль інформації в процесах, що відбуваються в соціальних системах, вони – не що інше, як методологія інформаційної операції. Оскільки інформаційний компонент є основним у будь-якому виді діяльності, та операція інформацією є основною методологією всієї людської діяльності загалом і будь-яких її різновидів і варіантів. З огляду на це, як відзначає Ю. А. Шрейдер, інформаційні знання є основним компонентом метазнань особистості, методологічною основою отримання будь-яких знань і здійснення будь-якої діяльності.

На сучасному етапі розвитку суспільства інформаційна культура набуває специфічно універсального, метапредметного характеру, а інформаційна діяльність є метадіяльністю (методологічною основою будь-якої діяльності людини). Інформаційна культура стає ключем, що відкриває нові можливості суспільного прогресу і вдосконалення всієї життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві. Вона наділена універсальним змістом, має загальний надетнічний, наднаціональний, надгруповий, надпрофесійний характер.

У процесі аналізу генезису поняття "інформаційна культура" можна зробити висновок, що воно є одним з вимірювань, проекцією в галузі інформаційних відносин багатогранної загальнолюдської культури, що розуміється і як загальний рівень розвитку суспільства, його обізнаності, і як особлива сфера і форма діяльності особистості, пов'язана з її мисленням, і як загальна система цінностей і уявлень, сформованих мотивів, цілей, сенсів, принципів і правил, що визначає орієнтування особистості в інформаційному просторі.

Отже, інформаційна культура трактується дуже абстрактно і неоднозначно: автори акцентують увагу на якійсь одній із сторін інформаційної картини світу – гуманітаризації або соціальній спрямованості інформаційних процесів, комунікативному або інтелектуальному аспектах діяльності людини в інфосередовищі, активному використанні як традиційних, так і інформаційних технологій у практичній діяльності або етико-ціннісному їх осмисленні тощо.

Відсутність чіткого розуміння сутності інформаційної культури, єдиних методологічних положень і підходів спричиняє різне бачення предмета дослідження, різне представлення структури, функцій інформаційної культури, що відображається на методах її формування в особистості, а отже – і на рівні її сформованості. Вибіркове виділення складових інформаційної культури особистості є умовним, оскільки вона є

системою і її неможливо розділити на незалежні частини. Таким чином, виділені різними авторами компоненти (елементи) культури є взаємопроникаючими, взаємозалежними, взаємодоповнюючими частинами єдиного цілого – інформаційної культури, яка за своєю природою – універсальне, інтеграційне і цілісне поняття.

Досліджуючи різні визначення інформаційної культури, ми дійшли висновку, що автори, використовуючи різну термінологію, здебільшого виокремлюють одні й ті самі компоненти інформаційної культури особистості, які й складають динамічну систему цього поняття:

– *когнітивний* – знання про природу, суспільство, мислення з позицій системно-інформаційного підходу (інформатичні знання) і операціональні уміння їх використання в інформаційному середовищі;

– *інструментальний* – універсальні інструменти і технології діяльності в інформаційному середовищі;

– *індивідуально-творчий* – особистісно-творчий досвід життєдіяльності, реалізація особистості як професіонала в інформаційному середовищі;

– *мотиваційно-ціннісний* – інтереси, потреби, мотиви, цінності інформаційної діяльності;

– *нормативний* – етичне ставлення до світу, суспільства, один одного в інформаційному середовищі.

Підсумовуючи все вищесказане, відзначимо, що класифікація існуючих підходів до інформаційної культури показує різноманітність позицій розгляду цього поняття різними авторами: у динаміці і статиці; як елемент макропроцесів і як елемент мікрорівня людського буття; як самостійний феномен і як інфраструктурне явище; у широкому сенсі, зачіпаючи світоглядні, когнітивні, соціальні та інші аспекти поширення інформації в суспільстві і використання її суб'єктом, а у вузькому – обмежуючись знаннями й уміннями в галузі інформаційної операції. Існуючі поняття і визначення переважно відображають багатоаспектність підходів і поєднують в собі декілька їх варіантів.

З другого боку, можна виокремити два ключові підходи в роботах всіх авторів до розуміння інформаційної культури, коли як пріоритетна розглядається або технократична лінія “інформація” в системі “інформація – культура”, або власне лінія “культура”, згідно з якою провідним елементом, що характеризує інформаційну культуру, є культура в її гуманітарних, духовних проявах, а лінія “інформація” виконує функцію уточнюючої характеристики.

Таким чином, на підставі аналізу та узагальнення всіх розглянутих підходів можна зробити висновок, що в інтерпретації різними авторами поняття “інформаційна культура” наявні три основні суперечності між:

– цілісністю, динамічністю інформаційної культури і безсистемністю, фрагментарністю включення тих або інших її компонентів у зміст цього поняття;

– універсальністю, поліфункціональністю та метапредметністю способів, механізмів інформаційної діяльності особистості і вибірковістю, утилітарністю їх відображення в змісті поняття інформаційної культури;

– актуальністю визначення цього поняття з позицій культурологічного підходу, що характеризує інформаційну культуру як істинно “культуру” в її гуманітарних, духовних проявах, і переважанням технократичних підходів до визначення цього поняття.

Позиція нашого дослідження у визначенні поняття “інформаційна культура майбутнього вчителя технологій” орієнтована на гуманітарно-технологічний підхід, в якому звернення до інформаційної культури обумовлене обговоренням гуманітарних, технологічних, культурологічних, філософських аспектів інформатизації суспільства, де інформаційні ресурси і технології розглядаються як основа для зростання творчого потенціалу особистості, індивідуальної свободи людини, її самореалізації в інформаційному середовищі.

З початком активного впровадження культурної і гуманістичної концепцій формування особистості педагога були проведені дослідження, присвячені вивченню окремих сторін культури педагога: методологічної (О. С. Анісимов, І. Ф. Ісаєв, В. В. Краєвський, В. О. Сластьонін, О. П. Хижна та ін.); етичної (Е. А. Гришин, Н. Б. Крилова та ін.); комунікативної (В. А. Кан-Калік, К. М. Левітан, А. В. Мудрік та ін.); технологічної (І. Ф. Ісаєв, М. М. Льовіна, В. М. Монахов, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський та ін.); загальної (Т. М. Левашова, Н. Г. Матвеев та ін.); суб'єктного розвитку і саморозвитку особистості вчителя в процесі здійснюваної ним професійно орієнтованої діяльності (Є. П. Белозерцев, В. І. Данільчук, І. А. Колеснікова, О. І. Міщенко, М. Д. Никандров, М. К. Сергеев, В. В. Серіков, Т. К. Смиковська, Є. М. Шиянов та ін.).

В умовах інформаційного суспільства неможливо уявити загальну культуру педагога без такої складової, як інформаційна культура. Розглянемо основні підходи до поняття “культура педагога” загалом і виділимо професійний аспект його інформаційної культури.

Нині у педагогічних дослідженнях розглядають поняття “педагогічна культура”, “професійно-педагогічна культура” й “інформаційна культура педагога”, які мають схожу сутність, що характеризує основні компоненти, функції, механізми, чинники професійного становлення педагога.

Педагогічна культура через педагогічну майстерність, професійну компетентність, оволодіння педагогічною технікою і технологією, на думку О. Б. Гармаш, Т. В. Іванової, Т. М. Левашової, Л. А. Нейштадт, Л. О. Терьохіної та інших, слугує показником соціальної зрілості педагога, передбачає наявність психолого-педагогічних знань, умінь і набір особистісних якостей, що характеризують його спрямованість на ефективну взаємодію зі студентами, колегами та адміністрацією в процесі здійснення професійної діяльності.

Наприклад, А. В. Барабанщиков, Т. В. Іванова визначають “досвід” як основну категорію педагогічної культури. На думку А. В. Барабанщикова, педагогічна культура – це певний ступінь оволодіння педагогічним досвідом людства, ступінь його досконалості в педагогічній діяльності, досягнутий рівень розвитку його особистості саме як педагога і, нарешті, його прагнення до безперервного вдосконалення своєї діяльності. Т. В. Іванова розглядає педагогічну культуру як “синтез високого професіоналізму і особистісних властивостей педагога, володіння методикою викладання і наявність культуротворчих якостей особистості. Це міра творчого привласнення і перетворення накопиченого людством досвіду” [16, с. 48-49]. Разом з тим необхідно зазначити, що найчастіше дослідники ототожнюють педагогічну культуру з педагогічною майстерністю або технологічною культурою вчителя.

О. В. Бондаревська, І. Ф. Ісаєв, Є. М. Шиянов та інші розглядають педагогічну культуру як сутнісну характеристику особистості педагога, яка характеризує його готовність до педагогічної діяльності через сформованість таких складових: педагогічної позиції та особистісних якостей, професійних знань і культури педагогічного мислення, професійних умінь і творчого характеру педагогічної діяльності, саморегуляції особистості і культури професійної поведінки педагога. У цьому сенсі педагогічна культура є “динамічною системою педагогічних цінностей, способів діяльності і професійної поведінки вчителя”.

На думку І. Ф. Ісаєва, професійно-педагогічна культура дає змогу звернутися до аналізу конкретної педагогічної діяльності на професійному рівні. Вона є інтегральною якістю особистості педагога-професіонала, умовою і передумовою ефективною педагогічної діяльності, узагальненим показником професійної компетентності викладача, метою професійного самовдосконалення. Професійно-педагогічна культура розглядається як “міра і спосіб творчої самореалізації особистості вчителя, викладача, студента в різноманітних видах педагогічної діяльності і спілкування, спрямованих на освоєння, передачу і створення педагогічних цінностей і технологій” [17, с. 9].

Всі вищевикладені підходи розглядають суб'єктивну форму існування педагогічної культури, яка характеризує професійно значущі якості, професійну компетентність, педагогічну майстерність особистості педагога, що вже склалася, “характеризує рівень сформованості у особистості потреби у вдосконаленні своєї культури” [3, с. 26], але не висвітлюють педагогічну культуру як об'єктивну реальність, яка “відображається на стані суспільної педагогічної свідомості” [3, с. 26] і не завжди стає надбанням майбутнього педагога.

Освоєння професійно-педагогічної культури пов'язане з перекладом її з об'єктивної форми в суб'єктивну. На думку О. В. Бондаревської, це процес, в ході якого нормативна модель професійно-педагогічної культури розпредмечується педагогом і знов опредмечується, перетворюючись на власну, особову, модель педагогічної діяльності і поведінки. Тому особистісно-творчий аспект професійно-педагогічної культури пояснює механізм оволодіння професійно-педагогічною культурою і її втілення в життя як творчий акт із “виявлення актуальних властивостей особистості педагога-професіонала як суб'єкта виховних відносин і педагогічної діяльності, що саморозвивається”. Суспільство врешті-решт зацікавлене в людині, орієнтованій на власний всебічний розвиток як на самоціль.

Підсумовуючи вищевикладене щодо підходів до понять “педагогічна культура” і “професійно-педагогічна культура”, констатуємо той факт, що, незважаючи на певну розбіжність у поглядах дослідників, загалом вони містять методологічну, ціннісно-смыслову, комунікативну, емоційно-вольову, процесуально-діяльнісну, рефлексійну культури, культуру саморозвитку і самовдосконалення майбутнього педагога.

Поняття “культура педагога” (складовою якої є досліджувана інформаційна культура педагога), на наш погляд, має ширший сенс, ніж педагогічна культура і професійно-педагогічна культура, тому розглядатимемо їх в межах єдиного інтегрального поняття – “культура майбутнього вчителя технологій” як багаторівневе явище, що охоплює не тільки професійні, але й особистісні якості педагога (характер, товариськість, загальна ерудиція, творчий потенціал загалом тощо).

У роботах багатьох авторів (Ю. С. Брановський, В. Р. Везіров, О. А. Клименко, А. М. Коломієць, М. П. Лапчик, Н. В. Макарова, Н. В. Морзе, О. С. Падалка, Є. С. Полат, Ю. С. Рамський, І. В. Роберт, О. Я. Романишина, М. Х. Розов та ін.) досліджується прояв інформаційної культури педагога в реалізації ним своєї професійно-педагогічної діяльності. Інформаційна культура педагога здебільшого розглядається як набір певних знань, умінь і навичок; готовність до застосування інформаційних технологій в освіті або компетентність педагога в цій сфері. Віддаючи належне цінності таких досліджень і підтримуючи такий підхід при характеристиці основи професійного аспекту інформаційної культури педагога, все ж таки відзначимо, що, як вже наголошувалося раніше, ми дотримуємося позиції необхідності ширшого трактування поняття “інформаційна культура педагога”. Тому беремо за основу вищеописаний гуманітарно-технологічний підхід до розгляду понять “інформаційна культура особистості” і “культура педагога” загалом.

У нашому дослідженні поняття “інформаційна культура” є ключовим. Це явище культури інтерпретується в сучасній науці вельми багатогранно і різноманітно, бо охоплює все те, що пов'язане з людиною як біосоціокультурною системою і її діяльністю (мається на увазі сама діяльність, сукупність умінь, що удосконалюються і забезпечують діяльність, результати діяльності), все те, що створене людиною, тобто всю “другу природу”.

Інформаційна культура (від англ. *information culture*) – 1) в широкому значенні – це сукупність принципів і реальних механізмів, що забезпечують позитивні взаємодії етнічних і національних культур, а також сполученість у загальному досвіді людства; 2) у вузькому – сукупність знань та вмінь для ефективної інформаційної діяльності, тобто такої, яка досягає поставленої мети.

Також її варто розглядати як алгоритми людської поведінки і символічних структур в інфосфері, які надають цій поведінці сенсу і значущості з погляду людини [18].

Поняття “інформаційна культура” підкреслює зв’язок інформаційного світу з духовною культурою особистості, цілісність єдиного розуміння культури, окремі аспекти якої привертають увагу дослідників у різні періоди розвитку людського суспільства.

Основна тенденція в динаміці формування поняття “інформаційна культура” пов’язана з фундаментальністю і багатоаспектністю її розгляду не тільки як феномена, визначеного умовами науково-технічного прогресу, електронними засобами перероблення, зберігання і передачі соціальної інформації, а перш за все як діяльній інфраструктури, що пронизує усі епохи і цивілізації, всі сфери людської діяльності і всі шаблі розвитку людини як соціальної істоти [18].

Інформаційна культура формується як інтегральне поняття, яке охоплює такі компоненти:

- аудіовізуальна культура,
- логічна культура,
- семіотична культура,
- понятійно-термінологічна культура,
- технологічна культура,
- комунікаційна культура,
- мережева культура.

Вперше поняття “інформаційна грамотність” було введено в 1977 році в США і використано в національній програмі вищої освіти. Асоціація Американських бібліотек інформаційно грамотною людиною назвала особистість, яка здатна розвивати, розміщувати, оцінювати інформацію і найбільш ефективно її використовувати [18].

Інформаційна культура налічує тисячоліття [29, с. 52-53]. Початком її історії логічно визнати момент зміни формального ставлення до сигналу ситуації, властивого тваринному світові, на змістовне, властиве винятково людині. Обмін змістовими одиницями став основою розвитку мови. До появи писемності становлення мови викликало до життя гаму вербальних методик, породило культуру поводження з сенсом і текстом. Письмовий етап концентрувався навколо тексту, який містив у собі всю різноманітність усної інформаційної культури.

Інформаційну культуру людства в різні часи зворушували інформаційні кризи. Одна з найзначніших інформаційних криз призвела до появи писемності. Усні методики збереження знань не забезпечували повної цілісності обсягів інформації, тому фіксація інформації на матеріальному носії породила новий період інформаційної культури – документальний. До її складу увійшла культура спілкування з документами: культура витягу фіксованого знання, культура кодування і фіксації інформації; культура документографічного пошуку. Оперування інформацією стало легшим, зазнав змін спосіб мислення, але усні форми інформаційної культури не тільки не втратили свого значення, а й збагатилися системою взаємозв’язків з письмовими [29].

Чергову інформаційну кризу викликали комп’ютерні технології, що модифікували носії інформації та автоматизували деякі інформаційні процеси.

Сучасна інформаційна культура збрала в собі всі свої попередні форми та з’єднала їх в єдиний засіб.

В ході дослідження нами були виявлені такі визначення поняття “інформаційна культура”.

Інформаційна культура, на думку Н. В. Морзе, може розглядатись як складова частина загальної культури, орієнтована на інформаційне забезпечення людської діяльності. Інформаційна культура відображає досягнуті рівні організації інформаційних процесів та ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання і використання інформації, що забезпечують цілісне бачення світу, його моделювання,

передбачення результатів рішень, які приймаються людиною [28].

З погляду О. П. Значенко, “інформаційна культура – особливий аспект соціального життя, який виступає в ролі предмета, засобу та результату соціальної активності людини, відображає характер і рівень практичної діяльності. Інформаційна культура має вирішальний вплив на всі аспекти інформаційної діяльності, безпосередньо пов’язана з дослідницькою та навчальною діяльністю людини і є невід’ємним моментом взаємозв’язку людей. Інформаційна культура майбутнього вчителя є складовою частиною загальної культури, що орієнтована на інформаційне забезпечення всіх видів професійної діяльності та передбачає знання основних засобів представлення навчальної інформації, а також уміння ефективно застосовувати їх на практиці”.

Згідно з авторським баченням Г. В. Вишинської, поняття “інформаційна культура” трактується як комплексна характеристика особистісних та професійних якостей майбутнього *офіцера*, які відповідають вимогам суспільної та професійної діяльності, де визначальним чинником є всебічна інформатизація [7].

У процесі науково-дослідної роботи І. Ю. Шахіна визначає поняття “інформаційна культура” як характеристику людини, рівень її знань, умінь, навичок, що дає змогу вільно орієнтуватися в інформаційному просторі (вміння одержувати, накопичувати, зберігати, кодувати, опрацьовувати, створювати й передавати найрізноманітнішу інформацію), брати участь у його формуванні, сприяти інформаційній взаємодії у цій сфері. Під інформаційною культурою вчителя математики розуміємо сукупність його знань і вмінь, зорієнтованих на інформаційне забезпечення діяльності, створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання й використання мультимедійної інформації, якою забезпечується цілісне бачення світу, його моделювання, передбачення результатів рішень, які приймає певна особистість [7, с. 12, 13].

Інформаційна культура особистості, на думку А. І. Олійника та О. С. Скубашевської, базується на загальнолюдських цінностях та адекватній інноваційно-інформаційному суспільству моделі морального виховання його членів.

Н. В. Волкова визначає сутність інформаційної культури майбутнього вчителя трудового навчання як сукупність загальних можливостей особистості, що надаються їй засобами інформаційно-комунікаційних технологій, ґрунтуючись на здібностях та вміннях особистості до їх використання в професійній діяльності. Формування інформаційної культури студентів у процесі фахової підготовки – це керований процес, що передбачає переорієнтацію фахової підготовки з предметної на особистісно зорієнтовану, дає можливість використання міжпредметних інтегративних зв’язків, активізує творчий пошук [8, с. 14].

Узагальнюючи результати свого дослідження, А. О. Клименко визначає інформаційну культуру майбутнього педагога як сформовані в процесі навчальної діяльності, під час адаптації до динамічних умов життєдіяльності в інформаційному суспільстві знання, навички та вміння знаходити, отримувати, аналітично опрацьовувати, систематизувати, зберігати і передавати інформацію, цілеспрямовано та креативно використовувати новітні технології у подальшій професійній діяльності [20, с. 9].

На думку А. М. Коломієць, інформаційна культура *вчителя початкових класів* – це інтегроване особистісне утворення, яке є системою ціннісних орієнтацій, знань, умінь і навичок формування потреби в інформації, здійснення пошуку необхідної інформації з усієї сукупності інформаційних ресурсів, відбору, оцінювання, збереження знайденої інформації, інтеграції, структурування та створення нової інформації, презентації її учням з урахуванням їхніх вікових особливостей, використання в навчально-виховному процесі початкової школи ІКТ, зокрема комп’ютерних дидактичних ігор [22, с. 19].

О. Я. Романишина визначила, що інформаційна культура є інтегральним утворенням, яке характеризує якість інформаційної діяльності фахівця, і зумовлена

сукупністю компонентів інформаційних знань (мотивами, уміннями, навичками) та людським фактором (рівнем розумових і комунікативних здібностей, вольових рис особистості, рівнем потреб). Ці компоненти взаємопов'язані та взаємозалежні. Ефективність структурних елементів інформаційної культури забезпечується інформаційною грамотністю, компетентністю, рефлексією, культуротворчістю [31, с. 16].

Поняття “інформаційна культура” О. С. Повідайчик трактується як складова загальної культури, що передбачає здатність сприймати та аналізувати нову інформацію, вільно орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, а також готовність до застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі реалізації професійних функцій. Це знання та вміння, що передбачають аналіз, прогнозування та моделювання соціальних явищ, надання психологічних і правових консультацій, здійснення превентивної та реабілітаційної роботи з використанням всього арсеналу обчислювальної техніки та програмного забезпечення [30, с. 7].

Під інформаційною культурою вчителя Ю. С. Рамський розуміє інтегральний показник рівня його досконалості в інформаційній сфері діяльності, який проявляється в специфіці педагогічної діяльності та системі професійних якостей вчителя.

Інтерпретація поняття “інформаційна культура” розглядається О. С. Падалкою та О. В. Аніщенко як показник скоріше професійної культури, проте з часом, на їхню думку, вона має стати важливим фактором розвитку кожної особистості. На формування інформаційної культури впливають досягнення у галузі інформатики, кібернетики, бібліотекознавства тощо [1, с. 7].

Найбільш близькими нам за сенсом є визначення інформаційної культури, подані Ю. С. Брановським, Ю. С. Зубовим, Н. А. Слядневою, Т. О. Поляковою і Н. В. Ходяковою, проте і в їх дослідженнях недостатньо відображений власне культурологічний погляд на інформаційну культуру.

На думку Ю. С. Брановського та В. О. Шаповалова, інформаційну культуру слід розглядати як досягнутий рівень організації інформаційних процесів, ступінь задоволеності людей в інформаційному спілкуванні, рівень ефективності створення, збору, зберігання, переробки, представлення і використання інформації, що забезпечують цілісне бачення світу, передбачення наслідків ухвалюваних людиною рішень.

У визначенні, яке дали Ю. С. Зубов і Н. А. Сляднева, інформаційна культура представлена як методологія, методика і світогляд епохи інформатизації.

Т. О. Полякова розглядає інформаційну культуру як частину загальної структури особистості разом з інтелектуальною, світоглядною, етичною, комунікативною культурами.

Н. В. Ходякова розуміє інформаційну культуру як основу інформаційної діяльності особистості, як соціально значущий спосіб її життєдіяльності в інформаційному середовищі, пов'язаний з такими проявами особистості, як пошук індивідуального сенсу інформаційної діяльності і гуманістична ціннісна орієнтація; вільний і відповідальний вибір поведінки і позиції щодо процесів і явищ інформаційної дійсності, усвідомлений і творчий характер цілей і способів інформаційної діяльності; якнайповніша реалізація в такій діяльності здібностей, потреб і прагнень особистості на користь як власного розвитку, так і оточення.

На думку І. Г. Хангельдієвої, інформаційна культура – якісна характеристика життєдіяльності людини у сфері отримання, передачі, зберігання і використання інформації, де пріоритетними є загальнолюдські духовні цінності [36].

Семенюк Є. П. вважає, що інформаційна культура – ступінь досконалості людини, суспільства або певної його частини у всіх можливих видах роботи з інформацією: її отриманні, накопиченні, кодуванні і різноманітній переробці, в створенні на цій основі якісно нової інформації, її передачі, практичному використанні [32].

З погляду С. Г. Антонової, інформаційна культура – важлива складова духовної

культури, важливий гуманітарний аспект інформаційної культури, необхідна ідея гуманітарних підстав знань, їх певна спрямованість на виховання духовності, натхненності особистості, етичного й естетичного ставлення до оточення [2].

При розгляді інформаційної культури через діяльнісний аспект нам близьке розуміння В. Я. Буторіна, який вважає, що інформаційна культура як міра розкриття соціальної сутності людини в практично духовному вигляді пов'язана з уміннями і навичками роботи як норми інформаційної поведінки людини сучасного етапу науково-технічного прогресу з інформаційними матеріалами в системі джерел засобів масової і спеціалізованої інформації [5].

На базі інформаційних потреб і установок формується система умінь і розвинених на їх основі здібностей, на думку А. Н. Ткаченко, складається технологічний рівень інформаційної культури, який реалізується в інформаційній діяльності [34].

Козлов О. О. зазначає, що інформаційна культура – відносно цілісна підсистема професійної і загальної культури людини, пов'язана з ними єдиними категоріями (культура мислення, поведінки, спілкування і діяльності), і ступінь володіння засобами і методами збору, зберігання, переробки і передачі інформації [21].

Інформаційна культура, на думку Н. А. Калиновської, – це сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для існування в світі інформації; спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві; методика операції всіма видами інформації; методологія і світогляд інформаційного суспільства [19].

Г. О. Кручиніна наголошує, що найважливішим параметром інформаційної культури професіонала є сприйнятливості до широкого використання в професійній діяльності інформаційно-комунікаційних технологій і ступінь оволодіння ними [25].

Дослідники Ю. С. Брановський і А. Н. Беляєва вважають, що інформаційна культура – здатність і потреба фахівця використовувати доступні інформаційні можливості для систематичного й усвідомленого пошуку нового знання, його інтерпретації і поширення [4].

Гендіна Н. І. вважає, що інформаційна культура – це не набір елементарних прикладних знань, необхідних кожному, щоб не заблукати в бібліотеці або комп'ютерній мережі. Завдання інформаційної культури полягає в тому, щоб дати уявлення про діалогічність, варіативність, відкритість знань [12; 9; 11].

При розгляді поняття “інформаційна культура” А. П. Єршов мав на увазі знання про структуру, функціонування інформаційного середовища й уміння, навички, необхідні для взаємодії з ним як традиційними засобами, так і засобами інформаційних технологій.

Інформаційна культура – рівень знань, на думку Є. А. Медведєва, що дають змогу людині вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати участь у його формуванні і сприяти інформаційній взаємодії.

Інформаційну культуру В. Ю. Жаріков розглядає як оптимальні способи поводження зі знаннями, інформацією і надання їх зацікавленому споживачеві для вирішення теоретичних і практичних завдань [15].

Уміння працювати означає роботу не тільки з готовим прикладним програмним забезпеченням: текстовими і графічними редакторами, електронними таблицями, базою даних, і навіть не уміння програмувати; це, перш за все, проникнення в сутність процесів опрацювання інформації. На думку С. А. Хузіна, це – інформаційна культура.

В. О. Виноградов і Л. В. Скворцов наголошують, що інформаційна культура – це проникнення в сутність процесів опрацювання інформації, а саме: уміння правильно сприймати інформацію, виокремлюючи в ній головне і відкидаючи другорядне, застосовувати різні види формалізації, широко використовувати математичне інформаційне моделювання, розробляти ефективні алгоритми і реалізовувати їх на комп'ютері, аналізувати отримані результати, проводити обчислювальні експерименти [6].

Аналіз наведених досліджень, а також великої кількості інших визначень поняття “інформаційна культура” [13; 14; 23; 24; 27; 35] дає змогу стверджувати таке:

1. Поняття “інформаційна культура” має несталі обсяг, характеризується різним складом компонентів, трактується по-різному, через співвідношення з різними поняттями (загальнолюдська культура, освітня діяльність, зведення правил людини в інформаційному суспільстві та ін.). Обсяг поняття “інформаційна культура” істотно змінювався в ході свого розвитку. При цьому важливу роль відіграла еволюція об’єктів інформаційної підготовки.

2. Причинами багатозначності терміна “інформаційна культура” є:

– по-перше, багатозначність складових його термінів “інформація” і “культура”.

Складність полягає в тому, що інформаційна культура не є простою сумою цих двох складових, вона представляє собою якісно нове явище;

– по-друге, залучення до його трактування фахівців різних галузей знання, що відрізняються специфічними об’єктами і методами дослідження, а також використовуваною термінологією. Звідси випливає наявність множини близьких, але не тотожних за змістом понять “інформаційна культура” понять: бібліотечно-бібліографічна культура, інформаційна грамотність, комп’ютерна грамотність, медіакультура й ін. Внаслідок цього з’явилися термінологічні проблеми, що істотно ускладнюють взаєморозуміння дослідників феномена інформаційної культури [10; 26].

З огляду на це, поняття “інформаційна культура майбутнього вчителя технологій” трактується нами як складова загальної культури, інтегрована професійно-особистісна якість особистості педагога, ядро якої складає інформаційний світогляд, цілісне сприйняття інформаційних технологій і потреба в інформаційно-технологічній діяльності, передбачає базові знання в галузі інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій і базові уміння й навички, які ґрунтуються на цих знаннях; а периферію – субкультурні утворення, представлені на професійно-методичному рівні сукупністю мотиваційно-ціннісного, предметно-когнітивного, операційно-практичного, компетентнісного і соціального компонентів, що виражають особливості і зміст фахової діяльності майбутнього вчителя технологій.

Таким чином, ми розглянули сутність категорії “інформаційна культура педагога” з гуманітарно-технологічних позицій, виділили два аспекти інформаційної культури педагога – загальнокультурний і професійний, що допомогло дати авторське трактування цього поняття.

Система освіти в інформаційному суспільстві покликана вирішувати принципово нову глобальну проблему, пов’язану з підготовкою особистості до життєдіяльності в абсолютно нових для неї умовах інформаційного світу. Саме система освіти повинна дати їй необхідні знання про нове інформаційне місце існування; формувати нову інформаційну культуру і новий інформаційний світогляд, що ґрунтується на розумінні визначальної ролі інформації та інформаційних процесів у природних явищах, житті людського співтовариства, нарешті, діяльності самої людини.

Для вирішення цього завдання в освіті необхідний педагог, що володіє цілісною інформаційною культурою, реалізовує навчання, розвиток і виховання нових членів інформаційного суспільства, що визначає необхідність орієнтації сучасної педагогічної освіти на формування цілісної інформаційної культури майбутнього педагога. Становлення інформаційного суспільства, зміни в культурі, способі життя людини, інформатизація освіти обумовлюють необхідність модернізації професійної підготовки майбутнього вчителя технологій у сучасній педагогічній освіті.

Багатозначність трактування поняття “інформаційна культура”, а також відсутність чітко сформульованих засобів і умов її формування зумовили необхідність розробки методичної системи її формування.

Використана література:

1. *Аніщенко О. В.* Інформаційна культура педагога [Електронний ресурс] / О. В. Аніщенко, О. С. Падалка. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12.APSN_2007.Pedagogica.20930.doc.htm
2. *Антонова С. Г.* Информационное мировоззрение: К вопросу о сущности определения понятия [Текст] / С. Г. Антонова // Проблемы информатизации культуры : сб. статей. – Вып. 3. – М., 1996. – С. 23-28.
3. *Белоусова Т. Ф.* Педпрактика как фактор формирования основ педагогической культуры студентов педвуза : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Т. Ф. Белоусова. – Ростов н/Д., 1989. – 20 с.
4. *Брановский Ю. С.* Работа в информационной среде / Ю. С. Брановский, А. Н. Беляева // Высшее образование в России. – 2002. – № 1. – С. 81-87.
5. *Буторин В. Я.* Информационная культура общества и личность [Текст] / В. Я. Буторин // Перестройка: диалектика обновления общества. – Новосибирск, 1990. – С. 70-79.
6. *Виноградов В. А.* Культура и информация [Текст] / В. А. Виноградов, Л. В. Скворцов // Теория и практика общественно-научной информации. – 1992. – № 2. – С. 25-31.
7. *Вишинська Г. В.* Формування інформаційної культури особистості майбутнього офіцера : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 20.02.02 / Г. В. Вишинська ; Нац. акад. прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького. – Хмельниц., 2002. – 20 с.
8. *Волкова Н. В.* Формування інформативної культури студентів індустріально-педагогічних факультетів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Н. В. Волкова ; Республік. вищ. навч. закл. "Крим. гуманіт. ун-т". – Ялта, 2009. – 20 с. – укр.
9. *Гендина Н. И.* База исследований в области информационной культуры [Текст] / Н. И. Гендина, Е. Л. Кудрина // Библиография. – 2001. – № 3. – С. 110-113.
10. *Гендина Н. И.* Информационная грамотность или информационная культура: альтернатива или единство (результаты российских исследований) [Текст] / Н. И. Гендина // Школьная библиотека. – 2005. – № 3. – С. 18-24.
11. *Гендина Н. И.* Информационная культура и информационное образование [Текст] / Н. И. Гендина // Информационное общество: культурологические проблемы : материалы междунар. науч. конф. (Краснодар – Новороссийск 17-19 сентября 1997 г.). – Краснодар, 1997. – С. 102-104.
12. *Гендина Н. И.* Концепция информационной культуры личности и международные стандарты информационной грамотности: гуманитарный подход [Текст] / Н. И. Гендина // Известия МАН ВШ-2004. – № 4. – С. 191-205.
13. *Горбенко В. Ф.* Повышение информационной культуры студентов [Текст] / В. Ф. Горбенко // Современные подходы к учебно-воспитательному процессу. – М., 1995. – 190 с.
14. *Горелова Е. В.* Информационная культура и ее роль в формировании личности [Текст] : автореф. дис. ... канд. культурологии : 24.00.01 / Е. В. Горелова ; ВятГГУ. – Киров, 2008. – 21 с.
15. *Жариков В. Ю.* К проблеме системного анализа понятия культура [Текст] / В. Ю. Жариков // Системный подход и современная наука. – Новосибирск : НГУ, 1976. – С. 96-99.
16. *Иванова Т. В.* Формирование педагогической культуры будущего учителя в учебном процессе (на материале дисциплин педагогического цикла) : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Т. В. Иванова. – Луганск, 1991. – 24 с.
17. *Исаев И. Ф.* Теоретические основы формирования профессионально-педагогической культуры преподавателя высшей школы : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / И. Ф. Исаев. – М., 1993. – 33 с.
18. Інформаційна культура [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>. – Назва з екрану.
19. *Калиновская Н. А.* Информационная культура личности и общества: наполнение понятия [Текст] / Н. А. Калиновская // Информационное общество: культурологические проблемы : материалы, междунар. науч. конф. (Краснодар – Новороссийск 17-19 сентября 1997 г.). – Краснодар, 1997. – С. 93-94.
20. *Клименко А. О.* Формування інформаційної культури майбутніх педагогів у навчальній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / А. О. Клименко ; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Т., 2010. – 20 с.
21. *Козлов О. А.* Теоретико-методологические основы информационной подготовки курсантов военно-учебных заведений [Текст] : монография / О. А. Козлов. – М. : МО РФ, 2000. – 486 с.
22. *Коломісць А. М.* Інформаційна культура вчителя початкових класів [Текст] : монографія / А. М. Коломісць ; Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ВДПУ, 2007. – 379 с.
23. *Конюшенко С. М.* Формирование информационной культуры педагога в системе непрерывного профессионального образования [Текст] / С. М. Конюшенко. – Калининград : Изд-во КГУ, 2004. – 248 с.

24. *Кравець В. А.* Вопросы формирования информационной культуры [Электронный ресурс] / В. А. Кравец, В. Н. Кухаренко. – Режим доступа : http://www.e-ioe.ru/sod/00/4_00/_ku.html
25. *Кручинина Г. А.* Новые информационные технологии в учебном процессе. Мультимедийные обучающие программы [Текст] / Г. А. Кручинина. – Н. Новгород : ННГУ, 2000. – 48 с.
26. *Маркова А. К.* Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : Знание, 1996. – 309 с.
27. *Могилев А. В.* Развитие методической системы подготовки по информатике в педагогическом вузе в условиях информатизации образования [Текст] : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / А. В. Могилев ; ВШУ. – Воронеж, 1999. – 369 с.
28. *Морзе Н. В.* Інформаційна культура та її складові [Електронний ресурс] / Н. В. Морзе // Українська педагогіка (освітній портал) – Вип. 04.03.2009. – Режим доступу : <http://ukped.com/skarbnichka/627-.html>.
29. *Оленев С. М.* Информационная культура на рубеже тысячелетий: преемственность и новации [Текст] / С. М. Оленев // Информационная культура личности: прошлое, настоящее, будущее : междунар. науч. конф. Краснодар-Новороссийск, 11-16 сент. 1996 г. : тез. докл. – Краснодар, 1996. – С. 50-53.
30. *Повідайчик О. С.* Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Оксана Степанівна Повідайчик. – Тернопіль, 2007. – 22 с.
31. *Романишина О. Я.* Формування інформаційної культури студентів коледжів технічного профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. Я. Романишина ; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Т., 2007. – 20 с.
32. *Семенюк Э. П.* Информационная культура общества и прогресс информатики [Текст] / Э. П. Семенюк // НТИ. – Сер Л. – 1994. – № 1. – С. 1-8.
33. *Суханов А. П.* Информация и прогресс / А. П. Суханов. – Новосибирск : Наука. Сиб. отд-ние (Сер. Наука и техн. прогресс), 1988. – 192 с.
34. *Ткаченко А.* Информационная культура будущих инженеров [Текст] / А. Ткаченко, Л. Нестерова // Высшее образование в России. – 2003. – № 1. – С. 153-158.
35. *Точкова Т. В.* Информационная культура как условие социализации личности в современном российском обществе [Текст] : автореф. дис. канд. соц. наук / Т. В. Точкова ; КУ МВД. – Краснодар, 2009. – 31 с.
36. *Хангельдиева В. А.* Информационная культура и способность к рефлексии / В. А. Хангельдиева // Высшее образование в России. – 1995. – № 4. – С. 27-36
37. *Шрейдер Ю. А.* Информация и метаинформация / Ю. А. Шрейдер // НТИ. – Сер. 2. – 1974. – № 4. – С. 3-10.

References:

1. *Anishchenko O. V.* Informatsiina kultura pedahoha [Elektronnyi resurs] / O. V. Anishchenko, O. S. Padalka. – Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/12.APSN_2007.Pedagogica.20930.doc.htm
2. *Antonova S. G.* Informatsionnoe mirovozzrenie: K voprosu o sushchnosti opredeleniya ponyatiya [Tekst] / S. G. Antonova // Problemy informatizatsii kultury : sb. statey. – Vyp. 3. – М., 1996. – С. 23-28.
3. *Belousova T. F.* Pedpraktika kak faktor formirovaniya osnov pedagogicheskoy kultury studentov pedvuza : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk / T. F. Belousova. – Rostov n/D., 1989. – 20 s.
4. *Branovskiy Yu. S.* Rabota v informatsionnoy srede / Yu. S. Branovskiy, A. N. Belyaeva // Vysshee obrazovanie v Rossii. – 2002. – № 1. – С. 81-87.
5. *Butorin V. Ya.* Informatsionnaya kultura obshchestva i lichnost [Tekst] / V. Ya. Butorin // Perestroyka: dialektika obnovleniya obshchestva. – Novosibirsk, 1990. – С. 70-79.
6. *Vinogradov B. A.* Kultura i informatsiya [Tekst] / V. A. Vinogradov, L. V. Skvortsov // Teoriya i praktika obshchestvenno-nauchnoy informatsii. – 1992. – № 2. – С. 25-31.
7. *Vyshynska H. V.* Formuvannia informatsiinoi kultury osobystosti maibutnoho ofitsera : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 20.02.02 / H. V. Vyshynska ; Nats. akad. prykordon. viisk Ukrainy im. B. Khmelnytskoho. – Khmelnyts., 2002. – 20 s.
8. *Volkova N. V.* Formuvannia informatyvnoi kultury studentiv industrialno-pedahohichnykh fakultetiv u protsesi fakhovoi pidhotovky : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / N. V. Volkova ; Respublik. vyshch. navch. zakl. "Krym. humanit. un-t". – Yalta, 2009. – 20 s. – ukp.
9. *Gendina N. I.* Baza issledovaniy v oblasti informatsionnoy kultury [Tekst] / N. I. Gendina, Ye. L. Kudrina // Bibliografiya. – 2001. – № 3. – С. 110-113.
10. *Gendina N. I.* Informatsionnaya gramotnost ili informatsionnaya kultura: alternativa ili edinstvo (rezultaty rossiyskikh issledovaniy) [Tekst] / N. I. Gendina // Shkolnaya biblioteka. – 2005. – № 3. – С. 18-24.
11. *Gendina N. I.* Informatsionnaya kultura i informatsionnoe obrazovanie [Tekst] / N. I. Gendina // Informatsionnoe obshchestvo: kulturologicheskie problemy : materialy mezhdunar. nauch. konf.

- (Krasnodar – Novorossiysk 17-19 sentyabrya 1997 g.). – Krasnodar, 1997. – S. 102-104.
12. *Gendina N. I.* Kontseptsiya informatsionnoy kultury lichnosti i mezhdunarodnye standarty informatsionnoy gramotnosti: gumanitarnyy podkhod [Tekst] / N. I. Gendina // Izvestiya MAN VSh-2004. – № 4. – S. 191-205.
 13. *Gorbenko V. F.* Povyshenie informatsionnoy kultury studentov [Tekst] / V. F. Gorbenko // Sovremennye podkhody k uchebno-vospitatelnomu protsessu. – M., 1995. – 190 s.
 14. *Gorelova Ye. V.* Informatsionnaya kultura i ee rol v formirovaniy lichnosti [Tekst] : avtoref. dis. ... kand. kulturologii : 24.00.01 / Ye. V. Gorelova ; VyatGGU. – Kirov, 2008. – 21 s.
 15. *Zharikov V. Yu.* K probleme sistemnogo analiza ponyatiya kultura [Tekst] / V. Yu. Zharikov // Sistemnyy podkhod i sovremennaya nauka. – Novosibirsk : NGU, 1976. – S. 96-99.
 16. *Ivanova T. V.* Formirovanie pedagogicheskoy kultury budushchego uchitelya v uchebnom protsesse (na materiale distsiplin pedagogicheskogo tsikla) : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk / T. V. Ivanova. – Lugansk, 1991. – 24 s.
 17. *Isaev I. F.* Teoreticheskie osnovy formirovaniya professionalno-pedagogicheskoy kultury prepodavatelya vysshey shkoly : avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk / I. F. Isaev. – M., 1993. – 33 s.
 18. Informatsiina kultura [Elektronnyi resurs] // Material z Vikipedii – vilnoi entsyklopedii. – Rezhym dostupu : <http://uk.wikipedia.org>. – Nazva z ekranu.
 19. *Kalinovskaya N. A.* Informatsionnaya kultura lichnosti i obshchestva: napolnenie ponyatiya [Tekst] / N. A. Kalinovskaya // Informatsionnoe obshchestvo: kulturologicheskie problemy : materialy, mezhdunar. nauch. konf. (Krasnodar – Novorossiysk 17-19 sentyabrya 1997 g.). – Krasnodar, 1997. – S. 93-94.
 20. *Klymenko A. O.* Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnikh pedahohiv u navchalnii diialnosti : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / A. O. Klymenko ; Ternop. nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka. – T., 2010. – 20 s.
 21. *Kozlov O. A.* Teoretiko-metodologicheskie osnovy informatsionnoy podgotovki kursantov voenno-uchebnykh zavedeniy [Tekst] : monografiya / O. A. Kozlov. – M. : MO RF, 2000. – 486 s.
 22. *Kolomiets A. M.* Informatsiina kultura vchytelia pochatkovykh klasiv [Tekst] : monohrafiia / A. M. Kolomiets ; Vinnytskyi derzh. pedahohichnyi un-t im. Mykhaila Kotsiubynskoho. – Vinnytsia : VDPU, 2007. – 379 s.
 23. *Konyushenko S. M.* Formirovanie informatsionnoy kultury pedagoga v sisteme nepreryvnoho professionalnogo obrazovaniya [Tekst] / S. M. Konyushenko. – Kaliningrad : Izd-vo KGU, 2004. – 248 s.
 24. *Kravets V. A.* Voprosy formirovaniya informatsionnoy kultury [Elektronnyy resurs] / V. A. Kravets, V. N. Kukharenko. – Rezhim dostupa : http://www.e-ioe.ru/sod/00/4_00_/ku.html
 25. *Kruchinina G. A.* Novye informatsionnye tekhnologii v uchebnom protsesse. Multimediyne obuchayushchie programmy [Tekst] / G. A. Kruchinina. – N. Novgorod : NNGU, 2000. – 48 s.
 26. *Markova A. K.* Psikhologiya professionalizma / A. K. Markova. – M. : Znanie, 1996. – 309 s.
 27. *Mogilev A. V.* Razvitie metodicheskoy sistemy podgotovki po informatike v pedagogicheskom vuze v usloviyakh informatizatsii obrazovaniya [Tekst] : dis. ... dokt. ped. nauk : 13.00.02 / A. V. Mogilev ; VShU. – Voronezh, 1999. – 369 s.
 28. *Morze N. V.* Informatsiina kultura ta yii skladovi [Elektronnyi resurs] / N. V. Morze // Ukrainska pedahohika (osvitnii portal) – Vyp. 04.03.2009. – Rezhym dostupu : <http://ukped.com/skarbnichka/627-.html>.
 29. *Olenev S. M.* Informatsionnaya kultura na rubezhe tysyacheletiy: preemstvennost i novatsii [Tekst] / S. M. Olenev // Informatsionnaya kultura lichnosti: proshloe, nastoyashchee, budushche : mezhdunar. nauch. konfer. Krasnodar-Novorossiysk, 11-16 sent. 1996 g. : tez. dokl. – Krasnodar, 1996. – S. 50-53.
 30. *Povidaichyk O. S.* Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnoho sotsialnoho pratsivnyka v protsesi profesiinoi pidhotovky : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. / Oksana Stepanivna Povidaichyk. – Ternopil, 2007. – 22 s.
 31. *Romanyshyna O. Ya.* Formuvannia informatsiinoi kultury studentiv koledzhiv tekhnichnoho profilii : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / O. Ya. Romanyshyna ; Ternop. nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka. – T., 2007. – 20 s.
 32. *Semenyuk E. P.* Informatsionnaya kultura obshchestva i progress informatiki [Tekst] / E. P. Semenyuk // NTI. – Ser L. – 1994. – № 1. – S. 1-8.
 33. *Sukhanov A. P.* Informatsiya i progress / A. P. Sukhanov. – Novosibirsk : Nauka. Sib. otd-nie (Ser. Nauka i tekhn. progress), 1988. – 192 s.
 34. *Tkachenko A.* Informatsionnaya kultura budushchikh inzhenerov [Tekst] / A. Tkachenko, L. Nesterova // Vysshee obrazovanie v Rossii. – 2003. – № 1. – S. 153-158.
 35. *Tochkova T. V.* Informatsionnaya kultura kak uslovie sotsializatsii lichnosti v sovremennom rossiyskom obshchestve [Tekst] : avtoref. dis. kand. sots. nauk / T. V. Tochkova ; KU MVD. – Krasnodar, 2009. – 31 s.
 36. *Khangeldieva V. A.* Informatsionnaya kultura i sposobnost k refleksii / V. A. Khangeldieva // Vysshee obrazovanie v Rossii. – 1995. – № 4. – S. 27-36

37. Shreyder Yu. A. Informatsiya i metainformatsiya / Yu. A. Shreyder // NTI. – Ser. 2. – 1974. – № 4. – S. 3–10.

Макаренко Л. Л. Информационная культура личности: историко-педагогический анализ.

Система образования в информационном обществе призвана разрешать принципиально новую глобальную проблему, связанную с подготовкой личности к жизнедеятельности в абсолютно новых для нее условиях информационного мира. Для решения этого задания в образовании необходим педагог, который владеет целостной информационной культурой, реализовывает обучение, развитие и воспитание новых членов информационного общества. В статье определено сущностное представление об информационной культуре педагога, представлен генезис понятий “информационная культура личности”, “культура педагога” в целом и выделены основные подходы к этой категории философии образования. На основании обобщения всех рассмотренных подходов в интерпретации разными авторами понятия “информационная культура” выделены основные противоречия. Сущность категории “информационная культура педагога” рассмотрена с гуманитарно-технологических позиций, выделены два аспекта информационной культуры педагога – общекультурный и профессиональный, подана авторское трактование этого понятия.

Ключевые слова: информационная культура, информационное общество, информационная грамотность, культура педагога, система образования, будущий учитель технологий.

Makarenko L. L. Information culture of personality: historical and pedagogical analysis.

The education system in the information society fundamentally is designed to solve new global problem associated with the preparation of the individual to life activity in completely new for her conditions of information world. For solve this problem of education required teacher that was integrated to information culture, is implementing training, development and education of new members of the Information Society. The article defines the essence of the idea of information culture of the teacher, followed the genesis of the concepts of “information culture identity”, “culture of teacher” in general and highlights the main approaches to this category of philosophy of education. On the basis of generalization of all considered approaches to interpretation by different authors term “information culture” were singled out contradictions. The essence of the category of “information culture of the teacher” deals with humanitarian and technical positions, highlighted two aspects of information culture of the teacher – general cultural and professional, author gives the interpretation of this notion.

Keywords: information culture, information society, information literacy, teacher's culture, education system, the future teacher of technology.

УДК 378:53

Манькусь І. В., Недбаєвська Л. С.

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИКИ:
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Запропоновано впровадження технологій контекстного навчання та прогнозування в систему підготовки майбутніх викладачів фізики. Досліджено рівень сформованості технологічної культури студентів магістрантів спеціальності “Фізика*”. Розроблена контекстна модель професійно спрямованої підготовки майбутніх викладачів фізики з метою формування їх технологічної культури. Подальші дослідження мають забезпечити удосконалення розробленої моделі та підвищення рівня сформованості технологічної культури майбутніх викладачів фізики.

Ключові слова: технологія, компетентність, контекстне навчання, прогностична діяльність, технологічна культура.

У Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років визначені численні проблеми системного характеру, які накопичувалися протягом усього періоду існування незалежної України в освітньому секторі країни.

Серед них особливо гострими для системи вищої освіти є: зниження якості освіти та падіння рівня знань і вмінь студентів; моральне старіння методів і методик навчання; повільне і безсистемне оновлення змісту освіти; зниження якості педагогічних кадрів і